

Technologická agentura ČR: využití kreativního potenciálu a vzdělání k rozvoji ekonomiky

V rámci tématu přenosu výsledků vědy a výzkumu do praxe nelze pominout Technologickou agenturu České republiky, která centralizuje státní podporu aplikovaného výzkumu a vývoje. O úloze a fungování agentury jsem hovořil s doc. Dr. Ing. Vladimírem Kebem, členem předsednictva Technologické agentury ČR a současně členem redakčního kruhu časopisu Automa.

Pane docente, představte nám prosím Technologickou agenturu České republiky. Kdy a proč vznikla a jak funguje?

Technologická agentura České republiky (TAČR) vznikla jako jeden z reálných kroků reformy systému podpory výzkumu, vývoje a inovací v České republice v roce 2009. Byla ustavena na základě zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků. Reálně začala svou činnost po schválení předsednictva TAČR vládou České republiky na podzim roku 2009. Od roku 2009 začala naplňovat své cíle, tj. především přispívat ke zvyšování konkurenceschopnosti České republiky a účinnosti vynakládání prostředků na výzkum a vývoj. Česká republika není nijak bohatá na nerostné suroviny ani lidnatá, a proto jediná šance pro rozvoj našeho hospodářství je využít kreativní potenciál našich lidí, zvláště těch, kteří pracují ve výzkumných ústavech, vysokoškolských, akademických i soukromých, a v podnikových odděleních výzkumu a vývoje.

Pro dosažení těchto cílů začala TAČR vytvářet programy podpory aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. První program se jmenoval Alfa. Byl spuštěn v roce 2010, v loňském roce proběhla už třetí výzva tohoto programu a nedávno byly vyhlášeny její výsledky. Program Alfa navazuje na program TIP ministerstva průmyslu a obchodu a doplňuje ho v podprogramu 1 *Progresivní technologie, materiály a systémy*, podprogramu 2 *Energetické zdroje a ochrana a tvorba životního prostředí* a podprogramu 3 *Udržitelný rozvoj dopravy*. To jsou tři základní oblasti, které jsou pro konkurenceschopnost České republiky velice důležité.

Na program Alfa navázal program Omega, který podporuje oblast věd komplementárních k technickému výzkumu a vývoji. To je oblast aplikovaných „měkkých“ společenských věd. Třetí program, který TAČR spustila, je program Beta. To je program, který zabezpečuje výzkumné potřeby ministerstev a úřadů stát-

Obr. 1. Doc. Dr. Ing. Vladimír Keba, člen představenstva TAČR

ní správy. Jeho úkolem je, aby se celý systém maximálně zefektivnil: státní orgány stanoví své potřeby a naše agentura je v programu Beta zajistí formou veřejných zakázek.

Poslední program, kolem kterého bylo nejvíce práce a který by měl mít na konkurenceschopnost České republiky největší vliv, je program Centra kompetence. Ten byl spuštěn v roce 2012. V prvním kole bylo k podpoře vybráno 22 center kompetence

– to jsou výzkumné ústavy, které se zabývají výzkumem, vývojem a inovacemi v progresivních oborech s vysokým potenciálem využití v praxi a perspektivou pro značný přínos k růstu konkurenceschopnosti ČR. Centra musela prokázat svou kompetenci v daném oboru, zpracovat potřebnou agendu dlouhodobé strategie výzkumu a vývoje a následně byla vybrána poměrně složitým postupem za přispění zahraničních odborníků. V tomto programu jsou nejdelší projekty, osmileté. V současné době se připravuje druhá výzva, která bude vyhlášena v tomto roce. Předpokládám, že z ní by mohlo být financováno dalších přibližně deset center. S další výzvou se v tomto programu už nepočítá, těchto center by mělo být nejvýše 35.

Do budoucna TAČR připravuje další programy. Jedním z nich bude program Gama, který je v procesu schvalování a který by měl zejména odstraňovat překážky v oblasti komercializace výzkumu a vývoje na straně výzkumných institucí i průmyslových podniků. Další program je program Delta – program na podporu mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. Tento program už je také agenturou dopracován a v nejbližší době bude zaslán ke schválení Radě vlády pro výzkum, vývoj a inovace a příslušným resortními ministerstvy.

Tady musím doplnit, že všechny programy jsou zpracovávány v úzké součinnosti s resortními ministerstvy a dalšími orgány státní správy, aby co nejlépe naplnily požadavky jednotlivých resortů na efektivní aplikovaný výzkum a vývoj.

Technologická agentura ČR se také aktivně zapojuje do procesu přepracování systému hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací tak, aby byl v co největší míře brán ohled na dopady výzkumu, vývoje a inovací na tvorbu přidané hodnoty a konkurenceschopnost České republiky. Respektují se přitom i cíle, které si v této oblasti vytyčila Evropská komise, jako je účinná spolupráce mezi sférou výzkumu a vývoje a průmyslové výroby.

Jaký je vztah mezi Technologickou agenturou ČR, Grantovou agenturou ČR a Radou vlády pro výzkum, vývoj a inovace? Jaký vztah má Technologická agentura ČR k ministerstvu průmyslu a obchodu, ministerstvu školství a dalším ministerstvům, která jsou zainteresovaná na výzkumu, vývoji a inovacích?

Tento dotaz směřuje k vymezení okolí Technologické agentury ČR. Jistě dobře víte, že řízením v této oblasti je pověřena Rada vlády pro výzkum, vývoj a inovace (RVVI), v jejímž čele stojí premiér vlády České republiky. Těto radě předkládáme všechny naše navrhované programy a ta je potom předává vládě ke schválení a k dalším krokům. Spolupráce s Radou vlády pro výzkum, vývoj a inovace je podle mého názoru velmi dobrá. Předsedkyně Technologické agentury ČR je stálým hostem RVVI, účastní se všech jednání a může jí předávat veškeré informace, aby naše spolupráce s RVVI byla co nejefektivnější.

Grantová agentura České republiky se zabývá podporou základního výzkumu v České republice. Je to naše partnerská agentura, s níž máme velmi dobrou spolupráci a úzké kontakty: např. sídlíme ve společných prostorech a máme společného tiskového mluvčího. Cílem naší spolupráce s Grantovou agenturou ČR je společně prosazovat efektivní základní i aplikovaný výzkum a vývoj v České republice.

Z kompetenčního zákona vyplývá, že podporou výzkumu a vývoje je pověřeno ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, podporou využití výsledků výzkumu a vývoje v praxi, tedy podporou podnikání, zase ministerstvo průmyslu a obchodu. Proto jsou to pro Technologickou agenturu ČR klíčoví partneři. Vytvořili jsme společné pracovní skupiny, aby pravidelně docházelo k výměně strategických i operativních informací. Intenzivně však spolupracujeme i s ostatními resortními ministerstvy, jako je např. ministerstvo dopravy, ministerstvo životního prostředí a další.

Kdo se vlastně na Technologickou agenturu ČR obrací? Výzkumné a vývojové instituce, nebo průmyslové podniky, které se chtějí zapojit do podpory výzkumu a vývoje?

„Klienty“ Technologické agentury ČR jsou výzkumné instituce, ústavy Akademie věd, veřejné vysoké školy, ale i průmyslové podniky a podniky odběratelské sféry a v neposlední řadě i orgány státní správy, pro které vytváříme podmínky v programu Beta. Naši snahou je propojení všech těchto subjektů takovým způsobem, aby vzájemně spolupracovaly a podporovaly se a aby společně dosáhly maximální efektivity výzkumných a vývojových aktivit.

V tuto chvíli už to nejsou jen subjekty z České republiky – program Delta je připravován pro podporu mezinárodní spolupráce, protože se na nás obracují i zahraniční agentury a firmy, které by se chtěly podílet na výzkumu a vývoji v České republice, a my chceme vytvořit prostředí, které bude podporovat nové myšlenky a nápady i v rámci mezinárodní spolupráce. Protože jsme však Technologická agentura České republiky, budeme podporovat jen takové projekty, u nichž bude výsledek výzkumných a vývojových aktivit využit v praxi v České republice.

Když se bavíme o mezinárodní spolupráci a zahraničních agenturách, inspiruje se Technologická agentura ČR při své práci i v zahraničí? Jak je organizována podpora aplikovaného výzkumu a vývoje v jiných zemích, které jsou svou velikostí a hospodářstvím podobné České republice?

Okolní země mají také své technologické agentury, které většinou fungují déle než v České republice. V tomto ohledu jsme trochu zaspali a TAČR vznikla poměrně pozdě. Technologická agentura ČR má velmi dobré kontakty např. s obdobnou agenturou v Polsku. Podíváme-li se dále na sever, jedna z nejlepších technologických agentur, nejen v evropském měřítku, ale i na světě, je ve Finsku. Také s ní jsme navázali spolupráci a snažíme se využívat jejich zkušeností. Na opačné světové straně leží Rakousko, které má také svou technologickou agenturu. Byla jednou z prvních, které jsme navštívili, když byla TAČR založena, a např. náš program Center kompetence má svůj vzor právě v Rakousku. Obecně lze říci, že země, které staví svou strategii rozvoje na budování znalostní společnosti a využití kreativního potenciálu a vzdělání svých obyvatel, mají technologické agentury a tyto agentury mají v oblasti podpory výzkumu a vývoje významnou roli.

Co soudíte o efektivnosti systému podpory výzkumu a vývoje v České republice? Vědu a základní výzkum podporuje ministerstvo školství, komerční využití výsledků výzkumu a vývoje ministerstvo průmyslu. Nebylo by efektivnější, kdybychom měli jeden společný úřad nebo ministerstvo pro

vědu a výzkum? Je úloha, kterou hraje Rada vlády pro výzkum, vývoj a inovace, dostatečná?

O vzniku ministerstva pro vědu, výzkum a vysoké školství se skutečně uvažovalo. V zahraničí taková ministerstva existují. Nazývají se různě, např. v Asii to bývají ministerstva pro znalostní ekonomiku. Tato ministerstva vznikají proto, že vládám těchto zemí záleží na rozvoji výzkumu a vývoje a také na tom, aby výzkum a vývoj přinášely komerčně využitelné výsledky. Příkladem může být Jižní Korea, země s obrovským tlakem na technický výzkum a vývoj, které jsou hnacím motorem její úspěšné ekonomiky.

U nás by povýšení technologické agentury na úroveň ministerstva znamenalo nově rozdělit kompetence a změnit kompetenční zákon. Zda by to přineslo zlepšení podpory vědy a výzkumu, považují za sporné. Nám by podle mého názoru více pomohl nový zákon o státní správě, který by zaručil kontinuitu odborného řízení jednotlivých ministerstev. To je jedna z věcí, kterou nám vytýkal i mezinárodní audit podpory výzkumu, vývoje a inovací.

Podpora výzkumu a vývoje musí být dlouhodobá, a proto je třeba pro ni hledat společnou vůli v celém politickém spektru. Například ve Finsku mají parlamentní výbor pro strate-

Doporučil bych webové stránky www.tacr.cz. Zde jsou základní informace o jednotlivých programech, výzvách a podmínkách účasti. Je tam kompletní dokumentace všech programů a průběžně jsou zveřejňovány jednotlivé výzvy.

Technologická agentura také pořádá pravidelné semináře pro potenciální žadatele v jednotlivých programech a řešitelé dílčích projektů, kde je možné ujasnit si to, co ze zadávací dokumentace řešitelé není zcela zřejmé. Takové dotazy lze ovšem klást i např. elektronickou poštou, ale my považujeme za účelné setkat se alespoň jednou za čas osobně. Při osobních setkáních je jednodušší výměna zkušeností a osobní vztahy jsou na jiné úrovni než vztahy vzniklé jen na základě e-mailové korespondence.

Pro potenciální žadatele z průmyslu je lepší obrátit se napřed na Technologickou agenturu, nebo si nejprve najít partnera na vysoké škole nebo v akademické sféře a potom se na agenturu obrátit už se společným výzkumným projektem?

Je nutné, aby si žadatel nejprve ujasnil, co od výzkumné a vývojové činnosti očekává, co reálně může očekávat a jaké inovace vlastně potřebuje. Tím se mu vymezí i oblast možných spolupracujících partnerů,

Úkoly Technologické agentury ČR

Podle zákona č. 130/2002 Sb. TA ČR zabezpečuje:

- přípravu a realizaci programů aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací včetně programů pro potřeby státní správy, veřejných soutěží ve výzkumu, vývoji a inovacích na podporu projektů a zadávání veřejných zakázek,
- hodnocení a výběr návrhů programových projektů,
- poskytování účelové podpory na řešení programových projektů na základě smluv o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory,
- kontrolu plnění smluv o poskytnutí podpory nebo rozhodnutí o poskytnutí podpory a čerpání účelové podpory,
- hodnocení a kontrolu průběhu řešení a plnění cílů programových projektů a kontrolu jimi dosažených výsledků,
- zpracování návrhu výdajů Technologické agentury ČR a zpráv o její činnosti,
- poradenství řešitelům projektů a uživatelům výsledků aplikovaného výzkumu, vývoje a inovací, zejména v oblasti právní, finanční a ochrany duševního vlastnictví,
- podporu komunikace mezi výzkumnými organizacemi a soukromým sektorem a podílové financování programových projektů,
- jednání s příslušnými orgány České republiky nebo Evropské unie v otázce posuzování slučitelnosti poskytované podpory se společným trhem,
- spolupráci s obdobnými zahraničními agenturami.

gické plánování rozvoje hospodářství. Tento výbor schvaluje také významné směry výzkumu a vývoje, a to napříč politickými stranami, aby se podpora jednotlivých výzkumných směrů neměnila s každou změnou vlády.

Můžete prosím poradit podnikatelům, kteří by rádi inovovali své výrobky a služby a chtěli by při tom více spolupracovat s výzkumnými ústavami nebo vysokými školami a využívat výsledky výzkumu a vývoje, kde a jak mají začít? Jak se dozvědí o tom, které programy jsou právě aktuální a jak se do nich zapojit?

at jsou to vysokoškolská pracoviště, ústavy akademie věd nebo jiné výzkumné ústavy. V této fázi už mohou společně uvažovat o tom, který program technologické agentury by pro podporu jejich projektu byl vhodný. Na TAČR potom partneri přijdou již se společným projektem a diskutují o konkrétních požadavcích na projekt a o možnostech jeho podpory. Konzultovat s námi mohou i právní otázky a otázky ochrany duševního vlastnictví.

Děkuji vám za rozhovor.

Rozhovor vedl Petr Bartošík.